

NOI FORMULĂRI CONCEPTUALE PRIVIND STRUCTURILE ECONOMICE DE DEZVOLTARE DURABILĂ ÎN CONDIȚII DE INSTABILITATE ECONOMICĂ

Prof.univ.dr. Ion PÂRGARU¹, Conf.univ.dr. Maria GÂF-DEAC², Conf.univ.dr. Ioan I. GÂF-DEAC³, Prof. univ. dr. Ion PÂRȚACHI⁴

Rezumat

În articol sunt redade aspecte referitoare la concepția de „structură de dezvoltare durabilă în condiții de instabilitate economică” Sunt realizate abordări de natură cognitivă și practică a structurilor de dezvoltare durabilă în condiții de instabilitate economică. Este avansată în concepția privind integrarea financiară în structurile economice moderne.

Cuvinte cheie: *management, structură de dezvoltare durabilă, structură economică, instabilitate economică.*

INTRODUCERE

În contemporaneitate, constatăm că structurile economice, mai ales în condiții de instabilitate economică, se supun unor desfășurări, într-un curs general, respectiv unor deplasări/glisări prin mișcări circulare, ciclice sau pe direcții după tendințe liniare sau neliniare. Apreciem că, obiectivele dezvoltării durabile, ale societății informaționale, ale economiei viitorului, în general, nu vor putea fi realizate decât într-o anumită structură, care să răspundă cerințelor globale de mediu și ale societății umane globale.

Pe de altă parte, se justifică preocuparea de a se pot desfășura explorări epistemologice și conceptuale ale problemelor ridicate de modul cum se stabilesc „obiectivele explicite”, și cum se formalizează o „strategie economică” în condiții de instabilitate economică.

1. DELIMITĂRI PENTRU CONCEPȚIA DE „STRUCTURĂ DE DEZVOLTARE DURABILĂ ÎN CONDIȚII DE INSTABILITATE ECONOMICĂ”

Structura este un mod de organizare internă, de alcătuire a unui sistem, iar în plan economic general, reflectă modul de așezare și asamblare a părților ansamblului productiv/reproductiv, alcătuirea și conformația acestuia.

În plan economic concret, este recunoscut faptul că structura înfățișează *modul de organizare a unei ramuri de producție*, a unui domeniu de activitate economică, a unei mulțimi de instituții, organizații sau entități economice.

Structurile economice se supun unor desfășurări, într-un curs general, respectiv unor deplasări/glisări prin mișcări circulare, ciclice sau pe direcții după tendințe liniare sau neliniare.

Observăm că teoriile economice pozitive sunt asociate cu problemele normative ale sistemului de producție/reproducție. [4]

¹ Universitatea Politehnică, București

² USH București

³ UCDC București

⁴ ASEM Chișinău

Ca atare, se pot derula explorări epistemologice și conceptuale ale problemelor ridicate de modul cum se stabilesc „obiective explicite”, și cum se formalizează o „strategie economică”.

În context, comportamentele micro și macro-economice se pot revendica dintr-o econometrie a structurilor economice dinamice.

De aceea, frecvent este instituită căutarea generalizată a metodelor/modalităților de maximizare a utilității, în concordanță cu preferințele/cerințele de consum și producție/reproducție, inclusiv în condiții de instabilitate economică.

În esență, sunt posibile examinări asupra probității conținuturilor din noile teorii economice, care ar trebui să fie dominate de reasumarea teoriilor de căutare rațională din structurile economice evolutive.

În contemporaneitate, în condiții de instabilitate economică structurile economice ocazionează diferite tipuri de comportamente ale agenților economici, care par a infirma asumările tradiționale, manifestate în latura cantitativă maximizată a producției fizice.

Este vizibil faptul că se asistă la maximizarea preferințelor (cerințelor), care la rândul lor determină noi comportamente economico-productive.

Structurile economice nu pot fi eludate în privința „calculului” evoluției lor, întrucât lipsa predicției consfințește „idealul” sau „idealizarea”. În astfel de situații, angajamentele individuale, respectiv asumările operaționale ale oamenilor în structurile economice, în condiții de instabilitate economică se subordonează comportamentelor empirice.

2. ABORDĂRI DE NATURĂ CONGNITIVĂ ȘI PRACTICĂ A STRUCTURILOR DE DEZVOLTARE DURABILĂ ÎN CONDIȚII DE INSTABILITATE ECONOMICĂ

Teoriile contemporane ale bunăstării economice continuă explorarea limitelor cerințelor utilitariste, însă perspectiva lor acțională se referă la:

- prescripții (prevederi) de natură normativă utilitaristă, obținute din optimul economic intersectat cu aranjamentele politice;
- rezultatul dintre optimul economic și aranjamentele politice ar trebui să maximeze și/sau egalizeze utilitatea, respectiv bunăstarea.

De aceea, în condiții de instabilitate economică, structurile economice dominate de obiective care țin de „egalizări ale celei mai mari utilități, din care să se obțină o anumită bunăstare”, trebuie să fie supuse examinării din perspectivă politică și morală.

Acceptarea unui „maxim” și/sau a unei „egalizări” a utilității oferite colectivităților umane nu poate fi complet determinativă.

Aranjamentele economice, în conexiune cu cele politice, aplicate structurilor economice nu conduc (nu asigură) întotdeauna cea mai justă, dreaptă și morală utilitate, ceea ce afectează eforturile de sustenabilizare a societății, în general.

Apreciem că în economia contemporană operează noi condiții de funcționare a structurilor economice.

Valorile *comandabile* (ieșiri) și cele *necomandabile* (intrări) se regăsesc în mulțimi redefinite parametric, întrucât cvasi-continuitatea măsurării performanțelor și reacțiile (corecțiile) sunt multi-bucle, respectiv infinitezimal acționale. [5]

Din rândul acestora se amintesc:

- ieșirile (*outputs*) reale (rezultatele) cu creșteri cvasi-continue impuse;
- noi locuri de muncă (reformularea vechilor locuri de muncă și neafectarea în minus a diferenței ce semnifică șomajul);
- menținerea nivelului inflației (continua endogenizare a fluctuației acesteia);
- prețuri de producție tot mai reduse, bazate pe inovație;
- noi investiții (de exemplu, în construcții nerezidențiale, echipamente durabile, ș.a.);
- sporirea exporturilor în mediul ambiant regional sau global caracterizat de creștere economică, ș.a.

Pe plan mondial, în afara situației din zonele economice tradiționale, în macrostructuri se observă unele noi tendințe (în primul deceniu al secolului XXI), după cum urmează:

- în Asia, creșterea economică determină acumularea mai rapidă de capital fizic și uman, însoțită de creșterea accelerată a productivității;
- în China și India productivitatea înregistrează creșteri continue, mai mari în termeni comparabili decât rata creșterii intrărilor (*inputs*);
- în China crește eficiența industriilor de prelucrare;
- în India crește eficiența serviciilor.

Creșterile de productivități influențează prețurile bunurilor și serviciilor, modificând raporturile endogene ale piețelor.

Situația înregistrată în plan global se datorează managementului și liderilor din etapa imediat trecută, care au angajament inovativ operațional prezent. Disfuncțiile și inegalitățile sunt folosite de noii lideri pentru motivarea noilor programe de avans.

3. EVOLUȚIA MACROSTRUCTURILOR ECONOMIEI ROMÂNEȘTI ÎN PERIOADA DE TRANZIȚIE CARACTERIZATĂ DE INSTABILITATE ECONOMICĂ

Deși de-a lungul timpului au existat o serie de realizări atât în plan economic cât și în cel social, acestea nu au fost de natură să contribuie decisiv la reducerea decalajelor României față de țările dezvoltate și să permită depășirea statutului de țară în curs de dezvoltare.

Pe de altă parte, economiile de piață s-au confruntat și ele cu o serie de probleme, înregistrându-se o încetinire a ritmurilor de creștere.

Apariția primului raport al Clubului de la Roma a marcat începutul unor dispute privind posibilitatea epuizării unor resurse neregenerabile, contribuind la sporirea preocupărilor pentru modificarea calității creșterii economice.

După schimbarea de sistem din anul 1989, în România s-au manifestat preocupări pentru transformări ale structurii economice.

Opțiunile strategice în structurile economice nu au avut corespondența practică în rezultate scontate, pe măsura programării lor indicative. Acestea, în principal, s-au focalizat pe crearea de condiții pentru [3],:

a) asigurarea creșterii economice pe baza sporirii ratei investițiilor, prin participarea mai semnificativă a capitalului național și prin atragerea resurselor externe;

b) măsuri de stabilizare macroeconomică prin asigurarea unor deficite bugetare suportabile, în jurul a 3% din produsul intern brut, reducerea deficitului cvasi-fiscal, gestionarea corespunzătoare a datoriei publice și a deficitului de cont curent, astfel încât să se asigure reducerea treptată a inflației;

c) promovarea de politici coerente, ajustarea structurală a economiei, dezvoltarea și modernizarea infrastructurii fizice, științifice și sociale, revitalizarea și re tehnologizarea industriilor cu potențial competitiv, construirea unei agriculturi întemeiate pe exploatații de dimensiuni optime, sprijinirea activităților bazate pe tehnologia informației și crearea unui mediu prielnic pentru extinderea și dezvoltarea turismului, diversificarea serviciilor financiare, a sectorului terțiar în general;

d) crearea unui mediu de afaceri prielnic, bazat pe un cadru legal coerent și stabil, care să asigure dezvoltarea competiției de piață;

e) modernizarea și dezvoltarea serviciilor de utilitate publică;

f) pe termen lung, eliminarea riscurilor de accidente ecologice și reducerea continuă a nivelurilor de poluare a mediului înconjurător.

Elementele enunțate mai sus au fost operaționalizate în proporții diferite, rezultatele fiind obținute în măsura în care deciziile în plan regional european au permis, începând cu anul 2007, accesul României în UE.

Intercondiționările dintre structura economică și evoluția de ansamblu a sistemului economic național sunt puse în evidență cu ajutorul unui set de indicatori macroeconomici, a căror capacitate de sinteză și relevanță este recunoscută, de teoria economică, respectiv de practica mondială, inclusiv de organismele financiare internaționale.

În prim planul sistemului de indicatori se află triada *produs intern brut-inflație-șomaj*, care reflectă sintetic eficiența economică și socială a politicilor aplicate într-o anumită etapă.

Apreciem că, obiectivele dezvoltării durabile, ale societății informaționale, ale economiei viitorului, în general, nu vor putea fi realizate decât într-o anumită structură, care să răspundă cerințelor globale de mediu și ale societății umane globale.

Analiza indicatorilor macroeconomici în perioada 1990–2013, evidențiază transformările importante relaționale și structurale ce s-au produs pe plan economic și social în România, dar și întârzierile înregistrate în promovarea mecanismelor de piață, în pregătirea premiselor pentru asigurarea unei dezvoltări durabile a societății românești.

Structura produsului intern brut al României este diferită de aceea care caracterizează economia Uniunii Europene, dar se observă o anumită tendință de convergență.

O evaluare obiectivă, arată că economia românească încă se prezintă *într-un sistem slab structurat din punct de vedere instituțional*.

Faptul că economia slab structurată se caracterizează printr-o stabilitate expectată redusă face ca nivelul costurilor de tranzacție să fie excesiv de mare.

Din punct de vedere comportamental, economia slab structurată se caracterizează printr-o atrofie accentuată a demarcației dintre partea sa oficial înregistrată (economia contabilizată) și acompaniamentul său neinclus în conturile naționale.

Relativizarea acestei demarcații îngreunează vizibil managementul macroeconomic.

Frecvențele erori de predicție ale organismelor cu atribuții în acest domeniu, – privind atât evoluția principalilor indicatori, cât și efectele unor acte normative sau măsuri de politică economică, – sunt întâlnite în structura economică a României.

Problema esențială constă în definirea căilor de surmontare a stării generale descrise, adică *transformarea economiei românești într-un sistem de piață structurat și funcțional*.

Apare din ce în ce mai necesară adoptarea unui pachet de reglementări corective, care să asigure coerența legislației economice prin:

- eliminarea contradicțiilor și redundanțelor care facilitează labilitatea interpretativă a dispozițiilor;

- completarea unor “goluri” de normativitate;

- inversarea trendului economiei necontabilizate.

Ca efect potențial al acestor procese, în structurile economice sunt posibile următoarele situații operaționale:

- ameliorarea randamentului factorilor de producție;

- creșterea ratei de economisire și a acumulării interne;

- majorarea intrărilor de capital extern.

Se apreciază că, practic, continuarea procesului de restructurare a economiei românești se poate face prin implementarea unui pachet de politici bazate pe următoarele principii[3]:

a) *utilizarea unui set coerent de măsuri corective*, funcționale și stimulative, corelate cu reglementările comunitare prezente, dar și cu tendințele care se manifestă în spațiul U.E. și pe plan mondial;

b) *compatibilizarea structurilor intrasectoriale* cu cele existente și de perspectivă în țările Uniunii Europene;

c) *ajustarea și consolidarea structurii economice* pentru apropierea progresivă de nivelurile de competitivitate din economia țărilor comunitare, inclusiv pentru folosirea mai bună a condițiilor de acces pe piața Uniunii Europene a produselor românești.

Ajustarea în sectorul industrial trebuie să fie corelată cu obiectivele de creștere a competitivității externe și a productivității interne, în raport cu toți factorii de producție, prin:

a) *amplificarea procesului de remodelare a capacității și structurii producției industriale*, inclusiv prin dezvoltarea și stimularea cooperării cu parteneri din Uniunea Europeană;

b) *secvențializarea procesului de selecție și redimensionare a agenților economici angajați în procesul de restructurare*, urmărind asigurarea condițiilor normale de desfășurare a activității pentru satisfacerea cererii interne, aflată în creștere, și pentru sporirea semnificativă a volumului și eficienței exportului de bunuri și servicii;

c) *finalizarea procesului de privatizare a societăților comerciale din industrie*;

d) *restructurarea sectoarelor energo și material intensive, a celor cu supracapacități*, în sensul reducerii pierderilor și a obținerii de sporuri substanțiale de productivitate; e) *revigorarea și valorificarea eficientă a potențialului național de cercetare și dezvoltare tehnologică*, inclusiv a cercetării de firmă;

f) *creșterea potențialului concurențial* prin promovarea alianțelor strategice, a structurilor de tip holding și a grupurilor economice de interes reciproc, în scopul racordării industriei românești la procesul globalizării, inclusiv a dezvoltării exporturilor complexe;

g) *dezvoltarea accelerată, externalizarea și specializarea serviciilor* pentru producție;

h) *creșterea în ritm susținut a volumului și eficienței exportului*, încurajând exportul produselor cu grad ridicat de prelucrare și valoare adăugată mare; se resimte nevoia de susținere prioritară, în limitele permise de cadrul reglementărilor internaționale, a sectoarelor industriale pentru care piața mondială este în expansiune sau care sunt purtătoare de tehnologii de înaltă performanță și care sunt în prezent industrii imature în România;

i) *valorificarea poziției geografice a României*, prin direcționarea exporturilor și către zone învecinate ce pot deveni piețe de desfacere de maxim interes pentru UE.

Rezultatele obținute prin aplicarea măsurilor de reformă din sectorul agricol trebuie consolidate în următorii ani, avându-se în vedere securitatea alimentației populației și necesitatea modernizării satului românesc.

Este necesară stimularea formării de exploatații de dimensiuni optimale, eficiente din punct de vedere economic. Politica din acest domeniu poate avea ca țintă creșterea suprafețelor, prin asociere, schimb și cumpărare, descurajându-se diviziunea proprietății sub o anumită limită.

Dezvoltarea infrastructurilor, cu luarea în considerare a Planului Național de Amenajare a Teritoriului și a conexiunilor cu sistemul infrastructurilor europene, poate avea un rol major în relansarea economiei și asigurarea de noi locuri de muncă.

În contextul sporirii sprijinului financiar al Uniunii Europene și atragerea de resurse private, se pot avea în vedere modernizarea, reabilitarea și dezvoltarea infrastructurilor de transport.

4. INTEGRAREA FINANCIARĂ ÎN STRUCTURILE ECONOMICE

Structurile economice nu pot funcționa în condiții autarhice, întrucât articulațiile interstructurale permit fluidizarea fluxurilor de producție și consum în piețele dominate de globalitate.

În context, apare fenomenul *integrării financiare*.

În Uniunea Europeană (inclusiv în România) procesul de integrare financiară parcurge următoarele faze: 1) erodarea monedelor naționale; 2) dez-dolarizarea economiilor naționale și 3) euronizarea (introducerea monedă Euro).

Cadrul teoretic și criteriile de integrare financiară sunt formalizate metodologic și aplicativ de pre-aranjamentele pentru identificarea optimalității ratelor de schimb.

Zona de optim valutar (*Optimum Currency Area*) (Tavlas, Gr. S.; 1993) [1], pentru structurile economice cuprinde următoarele cerințe (condiționalități):

- țările (economii) care aderă la zonă să aibă dimensiuni relativ reduse, iar comerțul între componentele aderente să fie deschis;
 - prețurile locale (naționale) și salariile să fie flexibile;
 - factorii reali de producție și cei de muncă să aibă potențial de generare a mobilității internaționale;
 - fiecare țară componentă a zonei să aibă structura comerțului (îndeosebi a exportului) diversificată, astfel încât orice perturbare în fluxurile de schimb să poată fi întâmpinată flexibil;
 - ciclurile economice ale țărilor membre în zona de integrare financiară să fie pe cât posibil sincronizate;
 - economiile naționale să răspundă (să aibă reacții) simetrice la orice tip de șoc.
- Frankel, J.A. (1999) [2], sugerează însă pentru structurile economice un alt set de criterii pentru obținerea ariei de optim valutar, din rândul cărora se enumeră:
- expresia de interes a unei economii naționale pentru integrarea cu unul sau mai mulți parteneri tradiționali;
 - necesitatea de a importa „stabilitate monetară” și, astfel, să se creeze premise pentru controlul inflației;
 - existența neoficială și parțială a „dolarizării” în economie;
 - integrarea financiară stinge ecourile dăunătoare ale propriului sistem financiar;
 - constituirea unei rezerve valutare adecvate, la nivel național.

Același autor elaborează o schemă a pre-procesului de integrare financiară. Prin extensie, de exemplu, pentru România, până la limita anilor 2014-2017, în raport cu alte țări din Europa Centrală și de Sud, se poate înregistra extremitatea dominată de „tendința de a controla în integralitate capitalurile” (fig.1).

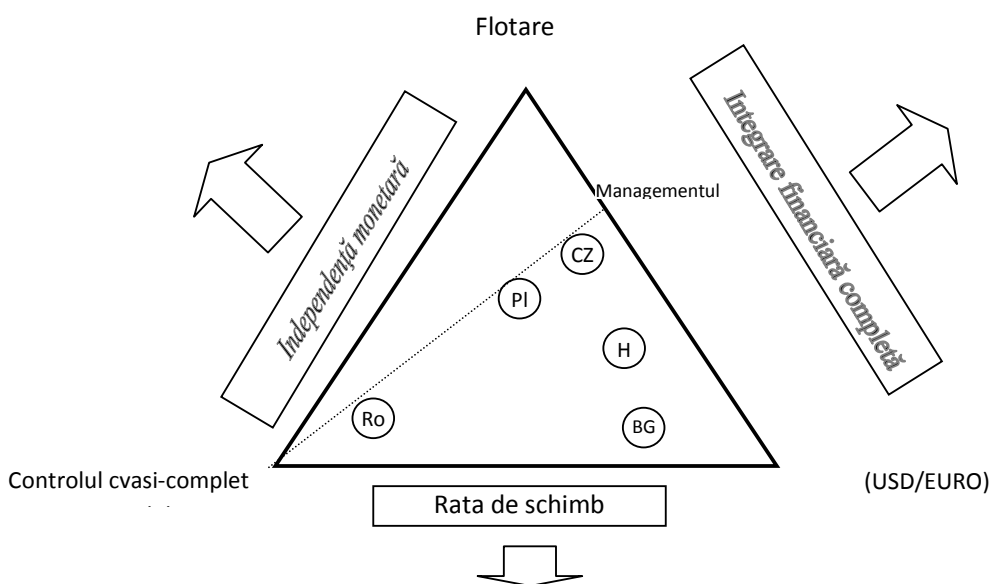

Fig. 1. Amplasamentul României în triunghiul operațional al integrării financiare a structurilor economice (adaptare după Frankel, J.A., 1999)

Rezultă că integrarea financiară influențează comportamentul din interiorul structurilor economice, determinând permisivitate și unitate de acțiune.

Pentru România, devine real importantă construirea strategiei de adoptare a monedei euro, ca fapt susținător al proceselor de modelare a structurilor sale economice.

